

Apunts sobre la cultura en municipis rurals

Published by [Interacció](#) [1] on 14/10/2025 - 10:44 | Last modification: 25/03/2026 - 15:08

Autor: Eugènia Argimon, Juan Carlos Calvo i Xavi Gómez. Secció Tècnica del CERC - Programa d'Assessoraments

"Tres quartes parts de la població de Catalunya viu en el quinze per cent del territori. Mentre que el quart restant n'ocupa el vuitanta-cinc per cent. Aquesta dada constata que el repartiment demogràfic de Catalunya és desigual i descompensat." Així s'obre el preàmbul de la [Llei 8/2025, de 30 de juliol, de l'Estatut de municipis rurals](#) [2], una llei que es fixa com a objectius: aconseguir l'equilibri territorial i la igualtat dels seus habitants; establir mesures transversals per garantir-ne l'aplicació i el manteniment; establir un sistema de finançament propi per garantir la prestació de serveis; i establir mesures adreçades a la població d'aquests municipis per afavorir l'arrelament i evitar el despoblament.

D'acord amb la Llei, convé ressaltar que dels 947 municipis catalans, 608 es consideren rurals segons la seva categorització: municipi rural (població inferior o igual a 2.000 habitants) i municipi rural d'especial atenció o rural EA (amb menys de 500 habitants). Tanmateix, la norma contempla que la classificació es revisi cada quatre anys, un factor que ens parla del caràcter dinàmic, viu i divers d'allò que significa avui la nostra ruralitat, i que de fet, no té en compte la complexitat d'una realitat que va més enllà de l'espai físic i les dades de població. Tal com ja s'apuntava a l'article [Quan la cultura no entra a l'Estatut](#) [3] (Interacció, 2025), aquest buit de mirada cultural és un dels grans reptes a l'hora de comprendre i reconèixer la complexitat real dels municipis rurals, més enllà de les seves magnituds demogràfiques o territorials.

En la tasca d'abordar aquesta complexitat esdevé imprescindible considerar les dinàmiques culturals que es donen en aquests territoris de manera quotidiana i especialment viva i espontània: el conjunt de pràctiques, sabers, sentits i símbols compartits que defineixen una singularitat situada, un patrimoni propi que no atén a les delimitacions formals del territori ni a la contraposició a la urbanitat. Si bé aquesta aproximació esdevé possiblement el buit més destacat de la Llei, ara no deixa de ser un dels grans reptes dels qui planifiquem i gestionem cultura des de l'àmbit local, sobretot si atenem al reconeixement dels drets culturals i al seu potencial com a eina de justícia i transformació territorial (vegeu la [Declaració de Friburg](#) [4], el [Pla de drets culturals de la Diputació de Barcelona](#) [5] o la [Declaració de Barcelona](#) [6]).

Des del programa d'assessoraments de l'Oficina d'Estudis i Recursos Culturals (CERC), recentment ens hem endinsat en aquest repte acompanyant tres processos de planificació cultural amb els ajuntaments, agents i comunitats de diversos pobles d'Osona -[Sant Vicenç de Torelló](#) [7], l'Esquirol, Rupit i Pruit i Tavertet-, i de la zona de l'Alta Anoia o Alta Segarra -Sant Martí Sesgueioles-. De fet, ha esdevingut particularment destacable el desenvolupament mancomanat del procés entre els municipis de l'Esquirol, Rupit i Pruit i Tavertet, a la zona del Collsacabra, així com la voluntat d'articular propostes d'acció local amb una perspectiva territorial ampliada en el cas de [Sant Martí Sesgueioles](#) [8].

Tot i les diferències territorials i sociodemogràfiques, així com el caràcter únic d'aquests processos i dels documents resultants, el treball realitzat ens ha permès identificar un conjunt d'idees estretament vinculades entre sí, i que poden esdevenir clau envers la voluntat de posar en valor, reconèixer i articular altres centralitats culturals, aproximar-se a la realitat d'aquests municipis i abordar processos de planificació i dinamització al voltant del fet cultural. A continuació doncs, sense ànim d'exhaustivitat i a mode de recollir aprenentatges des de la praxi, us compartim un decàleg amb notes obertes a inspirar i incentivar pràctiques i projectes futurs:

1. Singularitat: sense obviar els reptes que ens interpel·len col·lectivament i la seva manifestació particular en l'entorn rural, cal aprofundir en el caràcter, els vincles i les xarxes de relació que doten d'un discurs únic la seva dinàmica social i cultural, les seves virtuts, les seves mancances i les seves oportunitats.

2. Dimensió humana: partint de la posició central de les persones en el procés de la planificació i del propi fet cultural, són diversos els sentits que condueixen a la idea de dimensió o escala humana. Per exemple, la percepció d'una naturalesa més abastable, propera i quotidiana, de les relacions i els vincles de possibilitat. O bé, l'alineament d'aquests vincles amb una gestió del temps més compatible, espontània, però alhora més conscient i motivada per sentits palpables envers el comú.

3. Identitat i pertinença: els processos d'anàlisi, reflexió i debat envers la planificació de la cultura contribueixen al reconeixement d'actius, a la construcció de comunitat i a la vinculació de pertinença. En aquest sentit, es destacable la importància de posar en valor el patrimoni natural, material i immaterial, d'abordar el diàleg entre tradició i modernitat, i en base a aquests actius definir estratègies de consolidació o promoció, de recuperació i de projecció cap al futur.

4. Participació i corresponsabilitat: la interpel·lació i el paper del conjunt de la població en totes les seves capes i estrats s'erigeix i s'ha de concebre com a condició necessària per a l'acció i la vitalitat cultural. Parlem d'una participació accentuadament relacional i multidisciplinar, intergeneracional i interdependent en un sentit ampli i en totes les seves formes: des de la percepció a la creació i l'expressió, passant per l'aprenentatge i la implicació corresponsable en els processos i en les decisions que conformen l'acció cultural.

5. Governança: directament relacionada amb els conceptes anteriors, cal articular aliances que equilibrin i reforcin la coordinació de les responsabilitats necessàries entre els agents que operen en aquests territoris per a la planificació i la dinamització cultural, identificant obstacles i promovent sinergies entre els diferents actors (locals i supralocals, sectorials i transversals, etc.).

6. Territorialitat ampliada: el patrimoni i els habitants d'aquests municipis integren i practiquen una relació amb el territori que beu de l'herència de valors i actius conformats i transmesos generacionalment al llarg de segles, i que arrelen aliats a delimitacions formals del territori. Esdevé pertinent l'adopció d'una perspectiva territorial ampliada, superior al terme municipal, amb especial atenció a l'evolució de les dinàmiques de mobilitat i de relació que han marcat i marquen el desenvolupament productiu i reproductiu de la seva quotidianitat.

7. Habitar equipaments i espais: la importància d'ocupar l'espai públic i l'entorn compartit pren la forma d'equipament cultural o no. El perfil d'equipaments s'han de dissenyar de manera flexible i adaptable a múltiples formats de pràctica i trobada, i gestionar de la manera més oberta possible a qualsevol iniciativa col·lectiva. De fet, tot espai públic és susceptible d'esdevenir espai per a l'acció cultural (places, horts, fonts, espais patrimonials, espais de relació quotidiana, zones d'esport, parcs naturals, etc.).

8. Xarxa: la idea de teixir acompanya aquests processos en diversos sentits i nivells, i sintetitza la intenció de recuperar, enfortir i propiciar vincles latents, presents i emergents d'articulació social i cultural (en relació amb el propi veïnat, els diferents perfils d'agents que operen en el territori, les programacions i els projectes, els equipaments, la comunicació, etc.).

9. Transversalitat: en aquesta tipologia de municipis és especialment significatiu el tractament holístic de les polítiques públiques. Totes elles s'hibriden, s'interrelacionen i no es consideren compartiments aïllats. Per tant, la cultura es relaciona estretament amb tots els àmbits de l'acció pública: educació, joventut, desenvolupament econòmic i territorial, etc.

10. Viabilitat i sostenibilitat: l'exercici de planificació dimensiona la proposta d'accions i iniciatives tenint en compte les característiques dels municipis (petites dimensions i recursos limitats). En aquest sentit, la progressió, l'escalabilitat, la sostenibilitat i la voluntat de perdurabilitat en el temps són aliades de la cura de les persones, de l'entorn, i de la concepció dels processos com a finalitats en sí mateixos. No obstant, no s'ha de confondre aquest exercici amb una renúncia al dret a rebre inversions i un finançament just per a la prestació de serveis públics que millori la qualitat de vida dels seus habitants.

El món rural ha canviat i canvia, i no n'hi ha només un, sinó molts, i en cadascun d'ells la diversitat és la norma. En aquest context, se'n ofereix una oportunitat única de posar la cultura al servei d'una població molt viva. Una cultura que dialogui amb el seu context, que contempli la participació activa de les comunitats i que incideixi en l'autoestima, la qualitat de vida, la cohesió social i la vertebració territorial. Tal com recorda [Lluís Calvo \(2016\)](#) [9],

"la veritable originalitat i independència dels petits municipis es troba, contràriament, en allò que ara mateix, mentre llegiu aquestes línies, ells ja són de manera plena, perquè són presents en tot el seu caràcter cultural sense haver de fer res més.

Referències

Calvo, L. (2016, 10 d'octubre). *Per què restem a la comarca?* Interacció.

<https://interaccio.diba.cat/news/2016/10/perque-restem-la-comarca> [10]

Declaració de Friburg: Friburg 2007. <https://irla.cat/wp-content/uploads/2015/11/TP8-diversitat.pdf> [4]

Diputació de Barcelona. (s. f.). *Pla de drets culturals*. [Inici - Pla Drets Culturals - Diputació de Barcelona](#) [5]

Diputació de Barcelona. (s. f.). *Declaració de Barcelona*. [declaracio_barcelona_pels_drets_culturals-pdf-1](#) [6]

Generalitat de Catalunya. (2025). *Llei 8/2025, de 30 de juliol, de l'Estatut de municipis rurals*. *Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya*, núm. 9002. <https://dogc.gencat.cat/ca/document-del-dogc/?documentId=1021142> [2]

Interacció. (2025, 26 d'agost). *Quan la cultura no entra a l'Estatut*. <https://interaccio.diba.cat/news/2025/08/municipisrurals> [3]

Plans citats a l'article:

[Pla de dinamització cultural de Sant Martí Sesgueioles](#) [8]

[Pla estratègic de cultura de Sant Vicenç de Torelló](#) [7]

[Pla estratègic de cultura del Collsacabra](#) [11]

Categories: Article

Categories: Articles i anàlisi

Tags: desenvolupament territorial

Tags: planificació cultural

Tags: participació cultural

Tags: governança cultural

Tags: drets culturals

- [12]

Source URL: <https://interaccio.diba.cat/en/news/2025/10/apunts-sobre-cultura-municipis-rurals>

Links:

[1] <https://interaccio.diba.cat/en/members/interaccio>

[2] <https://dogc.gencat.cat/ca/document-del-dogc/?documentId=1021142>

[3] <https://interaccio.diba.cat/news/2025/08/municipisrurals>

[4] <https://irla.cat/wp-content/uploads/2015/11/TP8-diversitat.pdf>

- [5] <https://www.diba.cat/ca/web/drets-culturals/inici>
- [6] https://www.diba.cat/documents/d/culturopolis/declaracio_barcelona_pels_drets_culturals-pdf-1
- [7] <https://www.diba.cat/documents/d/cerc/pla-estrategic-de-cultura-sant-vicenc-de-torello-2025>
- [8] https://www.diba.cat/documents/d/cerc/pla-per-a-la-dinamitzacio-cultural-smesgueioles_def_web_ok_ple
- [9] <https://interaccio.diba.cat/blogs/2016/per-que-restem-comarca>
- [10] <https://interaccio.diba.cat/news/2016/10/perque-restem-la-comarca>
- [11] <https://www.diba.cat/documents/d/cerc/pla-estrategic-de-cultura-del-collsacabra-2025-1>
- [12] <https://interaccio.diba.cat/node/10226>